

VI. INTERVIU

**„CULTURA JURIDICĂ NU SE FORMEAZĂ CITIND CODURILE.
NU SE FORMEAZĂ DACĂ CITEȘTI ARTICOLE DIN REVISTE.
ARTICOLELE DIN REVISTE TREBUIE STUDIAȚE.
ESTE O MARE DEOSEBIRE ÎNTRE A CITI ȘI A STUDIA.”**

De Gheorghe Mihai

Nicolae Cîrstea: Stimate domnule profesor Gheorghe Mihai, mă bucur pentru această reîntâlnire cu domnia voastră și vă mulțumesc că ați acceptat această discuție pentru portalul universuljuridic.ro, prilejuită de apariția unui volum deosebit, aș putea spune, editat de Editura Brumar din Timișoara; despre acest volum v-aș ruga să ne spuneți câteva cuvinte. Din câte am înțeles, sunt cuprinse în el dialoguri „altfel”, pe care le-ați purtat pe parcursul timpului cu părintele Neofit; ar fi interesant să ne povestiți istoria acestui volum și, poate, argumentele care v-au determinat să-l publicați.

Gheorghe Mihai: Ca să glumesc, răspund cu precizie și exactitate și, mai ales, cu corectitudine morală. În urmă cu 5 ani, împreună cu prof. univ. dr. Ioan Humă de la Iași (de care mă leagă o veche prietenie, eu sunt ieșean; am fost și colegi de catedră), am tot conversat pe e-mail, ba de una, ba de alta, ani în șir, cum știți, profesorul Humă e jurist și filosof, eu întrucâtva la fel, aveam ce ne scrie. Nu o făceam cu un gând anume, era o conversație ca între universitari prieteni. La un moment dat, prof. Humă mă ispitește interogativ: „Ce ar fi să așternem pe hârtie aceste dialoguri?”. Ispita mi s-a părut interesantă. Prof. Humă s-a ocupat de transpunerea de pe e-mail pe hârtie, a contactat Editura Moldova și cei de acolo au publicat un volum sub titlul „Întâlniri colocviale privind temejurile dreptului”, de vreo 300 de pagini, cu cele mai multe dintre dialogurile noastre prin e-mail. Lucrarea a apărut, numai că editorul ne-a spus că o publică, dar nu o difuzează; așa a fost să fie. Așa că această carte există pe la biblioteci,

inclusiv la Biblioteca Academiei, dar nu a apărut niciodată în librării. Ea se află în bibliotecă universitare din țară și de peste hotare, mi s-a spus. Acum, pe vremea când dialogam „mailistic” cu ieșeanul Humă, tot „mailistic” dialogam cu alt vechi prieten, părintele Neofit, pe teme potrivite nouă. La un moment dat, părintele Neofit îmi spune: „Ce-ar fi să redactăm și noi un volum cu dialogurile noastre? Mă ocup eu de publicarea lui”; am subscriș acestei idei, dar parcă fără răbdarea pe care am avut-o cu profesorul Humă. Părintele Neofit, fiind mai tânăr, s-a grăbit și eu am ezitat. Până la urmă am zis: „Hai să publicăm!”, dar i-am precizat că n-am bani să plătesc. Părintele Neofit s-a ocupat, cu hărnicia și insistențele lui, să fie publicată cartea, sub titlul „Consens și disens”, la Editura timișoreană Brumar, iar editorul a tipărit-o în 500 de exemplare, și, prin donație, se află pe masa foarte multor intelectuali din România. Editorul a scos cartea pe turta lui, nu a vândut nici măcar un exemplar, toate au fost dăruite. Așa a fost voia lui; i-a plăcut lucrarea. I-am spus zilele trecute părintelui Neofit că îmi mai trebuie vreo 20 de exemplare și mi-a spus că nu mai are.

Nicolae Cîrstea: Vă rog să ne deoalați și conținutul, atât cât se poate, al acestor dialoguri. Bănuiesc că sunt abordate diferite teme, pe tonalități și din perspective diferite.

Gheorghe Mihai: Aceasta este partea interesantă. Cu ieșeanul Ioan Humă, jurist și filosof de mare cultură umanistă, m-am întâlnit ușor. În cazul părintelui Neofit de la Glimboca, mai greu; el este teolog și oleacă de jurist, eu sunt oleacă de jurist și defel teolog. A fost mai dificil; dar asta este aspectul interesant în carte. Dacă o veți citi, veți constata cu ușurință limbajele diferite, pentru consensuri, și note comune, pentru disensuri. E normal să fie așa, una e teologul, și alta mireanul, nu îndrăznesc să spun laic că nu se nimerește. De aceea, ne-am oprit, cu Părintele Neofit, la titlul „Consens și disens”, înțelegând că suntem de acord în anumite privințe, și ne disociem în alte privințe, cu porțițe deschise cititorului spre propria-și interpretare. Păi, nu? Când discutăm noi doi, aici, acum, de pildă, nu trebuie să fim de acord întru totul, că atunci degeaba mai discutăm, ne mai și ciondănim în căutarea adevărului, că altfel degeaba discutăm. Trebuie să fie o complementaritate între acord și critică, critică și acord.

Nicolae Cîrstea: Ne puteți deoala câteva dintre aspectele care diferențiază cele două dialoguri?

Gheorghe Mihai: Mda. Principalul obstacol e nivelul cultural al terțului destinatar. Cartea aceea cu prof. Humă nu este accesibilă intelectualității medii, trebuie serioasă cultură filosofică, juridică, sociologică și politică; nu spun academică, neapărat, ea este foarte interesantă pentru cei care pricep subtextele, măcar la al treilea nivel, ca să-l invoc pe Umberto Eco, dacă mă iau după comentariile ce mi-au parvenit, dar nu este accesibilă unui absolvent de liceu, poate nici unui absolvent de drept, între noi fie vorba. Cealaltă, da, este accesibilă chiar de la nivelul unu. De aceea am și atras atenția Părintelui Neofit să dialogăm într-un limbaj accesibil tuturor acelor care au o aplecare către carte ca o porțiță prin care să intre dincolo de literă. Un al doilea obstacol îl constituie propria-ne limită intelectuală, un al treilea obstacol ar fi durata actualității, căci una e să fii fierbinte azi, calduș mâine,

rece poimâine și de nici un fel răspoimâine. Deocamdată, îmi spune Părintele Neofit, că are semnale despre carte că a fost bine primită de cititori. Autorii nu sunt negustori de carte, nu-i asta menirea lor. Și dacă „Consens și disens” a fost bine primită, atunci ne vom gândi să scoatem volumul doi; încet, încet, poate vom da la iveală volumul doi.

Nicolae Cîrstea: Dar din punct de vedere al temelor, ce teme ați abordat? Teme filosofice, sociale?

Gheorghe Mihai: *Cvasi-filosofice și cvasi-teologice. Ce înseamnă „creștin”, ce înseamnă „intelectual”, ce înseamnă „om politic”, cum gândesc oamenii obișnuiți despre viață, cum ar fi discuțiile dintre doi oameni care se atrag, ce este iubirea, ce este ura, nu în sens de definiții și catalogări, ci de reflecții binevoitoare, un fel de „la gura sobei”. Nici eu, nici Părintele Neofit nu suntem triști și pesimiști cu privire la societatea contemporană. O spun foarte des: societatea contemporană repetă tristețile și entuziasmele societăților anterioare, reformate, adică în forme noi care nu trădează conținuturi perene. Când o formă nouă săvârșește trădarea acestor conținuturi, nu reformează, ci stâlcește. Aceasta este părerea mea, pe care Părintele Neofit o împărtășește. Multora li se par vremurile în care trăim mai rele decât cele de dinainte, însă nu este adevărat că sunt mai rele, dar nici mai bune, după un reper absolut. Se petrec alte măști, aceeași piesă, parcă așa zicea Eminescu. Aș putea vorbi două ceasuri pe această temă. Să dau un exemplu, domnule, exemplu imposibil de combătut practic: în Orientul Apropiat din ultimele două decenii au fost uciși mai mulți creștini decât în secolul trei din era noastră, asaltul împotriva creștinătății din Europa e mai viguros, prin mijloacele perfide, decât oricare dintre epocile anterioare. De ce atâta ură împotriva creștinismului, atâta dispreț împotriva filosofiei? Ei?*

Nicolae Cîrstea: Și în ceea ce privește celălalt dialog, cu dl prof. Humă?

Gheorghe Mihai: *Acolo este o chestiune mai profundă, atingem teme mai vaste: și viața politică, și viața socială, viața internațională, și teme de drept. Ați văzut cartea Părintelui Neofit „Ordinea juridică”? Veniți la mine să vă dau un exemplar. Probabil că în Occident ar fi stârnit valuri.*

Nicolae Cîrstea: Care au fost, în cele două dialoguri, temele care au suscit dezbaterile cele mai intense dintre dvs. și cei doi interlocutori?

Gheorghe Mihai: *Dacă înțelegeți limbajul noician, noi nu ne prefacem. Eu cu dvs., discutând acum, nu ne prefacem. Ar fi trist, dacă s-ar întâmpla așa. Noi ne „pre-facem”, adică odată cu facerea, ne mai și întoarcem către noi înșine. Așa e și cu Părintele Neofit; noi nu ne prefacem. Cum să ne prefacem? Înseamnă că am fi de-a dreptul ticăloși. Dar vrem să „pre-facem” facerile care sunt. Noi intelectualii uităm că suntem un fel de Meșteri Manole care putem să ducem la capăt mănăstirea fără să jertfim. Uităm că Meșterul Manole a fost la extrem cu sacrificiul. Nu sunt de acord cu acest termen de „sacrificiu”: „m-am sacrificat pentru tine”, „m-am sacrificat pe altarul patriei”; dacă eu îmi îndeplinesc datoria de profesor, nu înseamnă că săvârșesc vreun sacrificiu. Tema sacrificiului este de origine greco-romană. Nu sunt de acord. Eu nu mă sacrific acum că stau de vorbă cu dvs., nu-mi sacrific timpul, și nici dvs. nu o faceți. Unde există entuziasm nu există sacrificiu, nu vi se*

pare? Cu prof. Humă m-am combătut îndeosebi pe teme juridico-politice – principii, norme, aplicații confuze, lipsele morale ale magistraților, ale guvernanților – știute, dar ignorate, în numele a ceva fără vreo legătură cu acestea. Toate aceste caraghioslăcuri cu corupția, veche încă de pe vremea lui Lycurg, e-he, cum s-ar spune „O stafie bântuie”. N-am abordat direct asemenea teme, dar citiți-ne cărțile.

Nicolae Cîrstea: Dar ce anume există dacă spunei că nu poate exista sacrificiu? Există disponibilitate, o normalitate, un firesc?

Gheorghe Mihai: Da. Este o normalitate, ca model, ca standard. Când îți faci datoria nu există niciun sacrificiu. Mama nu se sacrifică, pentru că își iubește copilul. Noi credem că se sacrifică. Și uneori intră într-o oarecare disperare: „m-am sacrificat”. Mamele își fac datoria de mamă. Eu nu socotesc cei 50 de ani de activitate universitară ca fiind un sacrificiu pe altarul culturii românești, pentru că mi-am făcut datoria de profesor. Dvs. vedeți altfel lucrurile, asta e treaba dvs. Când am colaborat la „Întâlnirile” cu Ioan Humă, soția îmi spunea să nu mai stau atât cu nasul în cărți, da’ aista-i cărturarul. Unde este entousiasmos nu este sacrificiu. Iată, colaborarea mea cu dvs. este o colaborare care pornește din entuziasm. Vreau să mă dedic dimpreună cu alții. Altfel, aș fi ca soldatul sovietic plecat la atac. Soldatul sovietic plecat la atac cu pistolul amenințător din spate nu își făcea datoria. Sunt milioane și milioane de oameni așa.

Nicolae Cîrstea: În opinia dvs, care dintre cărțile care există sau care vor apărea vor putea transmite „ceva” și peste 50 sau 100 de ani?

Gheorghe Mihai: Acele și aceste lucrări care vor fi citite, deși se citește tot mai puțin. Și din cei care citesc, studiază tot mai puțini. Și din cei care studiază, încearcă să rețină și să dezvolte. Există o piramidă: a analfabeților – pe aceștia îi dăm de-o parte –, a celor care citesc – și pe aceștia îi dau de-o parte –, și încep să vorbesc serios de la cei care sunt studioși; aici sunt studioșii pasionați – aceștia sunt creatori; pe aici ne situăm noi. Dacă noi ne imaginăm că cei 40.000 de cetățeni ai Atenei clasice, erau toți democrați, că toți participau la dezbateri în agora, ne înșelăm foarte tare. Vă spun precis, pentru că am studiat problema democrației. La dezbaterile din agora, din cei 40.000 de cetățeni, că atâția erau, participau aproximativ 2.000. Ei luau și deciziile. Ca să fii știutor, trebuie să îndrăznești. Ca să îndrăznești, trebuie să ai răbdare și trebuie să-ți supui temporaritatea. Timp există pentru tot omul, dacă știm ce vrem și dacă facem. Teoria cu timpul că „nu mai pot să scriu că nu am timp” nu este adevărată.

Nicolae Cîrstea: Parafrazând acest titlu care îmi place foarte mult – *Fundamentele dreptului* –, nu credeți că, pentru a ajunge acolo, plecând din adolescența, din tinerețea noastră, pentru a ajunge entuziaști – așa cum spunei dvs. – și pentru a ajunge să știm, să cunoaștem, ar trebui, poate, să așezăm fundamentele vieții noastre sociale, ale modului de a gândi, de a ne comporta până la urmă, altfel decât o facem acum? Nu vi se pare că această rapiditate cu care se desfășoară viața – este o diferență destul de mare de vârstă între noi –

face parcă timpul să treacă pe lângă noi. Nu reușim să facem cât ne-am dori. După părerea dvs., este doar o percepție subiectivă?

Gheorghe Mihai: Este o percepție subiectivă. Între 1982 și 1989 am publicat patru cărți. Dacă vă veți uita la acele cărți, nu veți găsi nimic comunist în ele, pentru că am avut norocul să mă ocup de două domenii în care comunismul nu se amesteca: logica și retorica. După 1989, tot așa ceva am făcut, până în 1994, când am început să mă ocup de teoria generală a dreptului. De această materie m-am ocupat până am ieșit la pensie. Dar eram tot mai neîncrezător în teoria generală a dreptului. Titlul este total nepotrivit pentru domeniul pe care îl acoperă. Și de aceea mi-a venit în minte să îl înlocuiesc cu fundamentele dreptului; despre care vorbisem odinioară în câteva rânduri, dar nu ajunseseam să dau titlul unui tratat, unei cărți. Mă întrebam de ce nu se numește teoria generală a matematicii, ci se numește fundamentele matematicii. De ce nu există teoria generală a chimiei, ci există fundamentele chimiei. De ce nu există teoria generală a psihologiei, ci există fundamentele psihologiei. Și atunci cu dreptul nu este tot așa? Și atunci am zis să „iau taurul de coarne” și să văd cum va fi. Și a fost bine. Asta nu înseamnă că teoreticienii și pedagogii au achiesat la propunerea mea de a nu mai predea ei teoria generală a dreptului, ci fundamentele dreptului, cum se predă la matematică fundamentele matematicii. Cum se predă la biologie fundamentele biologiei. Dar nu a prins ideea. Nu-i nimic, va prinde. Eu sunt încrezător și entuziast.

Nicolae Cîrstea: Într-un interviu recent publicat pe juridice.ro, prof. V.M. Ciobanu făcea niște sugestii privind schimbarea abordării în această materie a teoriei generale a dreptului pentru a-și regăsi o altă receptare în rândurile studenților, mai ales că materia se face în anul I de facultate și se regăsește și în abordarea dvs. o încercare de a face materia mai puțin abstractă.

Gheorghe Mihai: Sunt de acord cu prof. Ciobanu. În repetate discuții cu prof. Veronica Rebreanu, succesoarea regretatului prof. Boboș, am căzut de acord că teoria generală a dreptului, prin densitatea, prin țelurile, prin structurile ei, să nu se predea la anul I, ci la anul IV. Adică să fie un summum, o sinteză a cunoștințelor particulare pe care le obține studentul în anii I, II și III, și apoi noi să venim cu sinteza. Pe vremuri, în anul V de facultate la filozofie, am făcut o disciplină cu o denumire oarecum pretențioasă: „Fundamentele filosofice ale științelor”. Această materie nu am făcut-o în anul I, ci în anul V. Alt orizont, altă atitudine, altă reflecție. Dar degeaba am convenit noi – prof. Boboș și prof. Veronica Rebreanu –, că oricum nu s-a întâmplat nimic. Conservatorismul există peste tot, nu l-am inventat noi. De ce să schimbăm dacă poate rămâne și așa? Nici cu denumirea teoria generală a dreptului nu sunt de acord, ci am denumit-o teoria dreptului. De ce să mai spun generală? Există teorie negenerală? Trei ediții au apărut din Teoria dreptului. Fundamentele dreptului este ceva mai complicat, mai dens, adică nu iei numai teoria dreptului, ci și filosofie. De aceea sunt fundamente. Trebuie să știi și dreptul, și filosofie.

Nicolae Cîrstea: În timpul facultății considerăm filosofia o materie auxiliară, o materie nu atât de importantă. Pe măsură ce trece timpul și începi să gândești mai mult decât o făceai atunci când erai student, îți dai seama că, poate, pe

parcursul dezvoltării profesionale, o materie, cum este filosofia dreptului sau fundamentele dreptului, poate fi mai importantă decât o materie care se adresează doar vieții universitare. Pentru că îți așază o serie de principii, îți definește anumite lucruri. Dar probabil că o materie cum este filosofia dreptului te duce la un nivel superior ca și gândire.

Gheorghe Mihai: *Așa este. Filosofia dreptului este mai complicată decât fundamentele dreptului. Pentru că fundamentele dreptului și teoria generală a dreptului se ocupă de categorii, pe când filosofia dreptului se ocupă doar de concepte. Or, pentru asta trebuie cultură juridică, oarecă de cultură filosofică și un mic efort intelectual. Acel mic efort intelectual îl constatăm la Dimitrie Alexandresco, civilistul, la penalistul Dongoroz, la Mircea Djuvara. Tot bătrânii, măi nene!*

Nicolae Cîrstea: **Lipsa acestora să fie și răspunsul la întrebarea de ce materia nu mai este în prim-planul vieții juridice?**

Gheorghe Mihai: *De ce nu se mai predă ca disciplină obligatorie logica juridică? Juristul nu are nevoie să gândească coerent? Nu are nevoie să gândească logic? Aiurea, că-i dai test de logică la INM, fără niciun suport. Am în fiecare an licențiați în drept care-mi solicită consultații de logică; Doamne ferește, îi refuz, că ei știu logică (juridică) prin natura lor.*

Nicolae Cîrstea: **Totuși este o materie de admitere la cel mai important examen de admitere în profesiile juridice, la Institutul Național al Magistraturii.**

Gheorghe Mihai: *Se predă la vreo facultate Logica juridică, în afară de facultatea de la Timișoara? Și asta pentru că am insistat eu. Dar Logica juridică e disciplină opțională, în anul I, ca și Retorica, dar nu e vinovată facultatea, deoarece trebuie să se înscrie în cele 22 de ore din programa săptămânală.*

Nicolae Cîrstea: **Posibil să fie ca materie opțională.**

Gheorghe Mihai: *Când aude studentul de logică, el știe ce logică a făcut la liceu și zice că poate fi logic și fără logică. Așa cum o bucătăreasă spune că nu trebuie să fie învățată să facă mâncare, că a învățat de la mama ei. Una este ceea ce știe mama, și alta este ceea ce știe bucătarul, care vine cu proporții, principii, reguli, operațiuni. Am întâlnit oameni care îmi spuneau că nu am cum să îi învăț drept, pentru că ei au citit o lege. Și atunci ce să mai discuți cu acel om? Mulți au deschis o carte de Kant, dar mai mult decât că au deschis cartea, ce au mai făcut? Câți îl invocă pe Heidegger? O mulțime; dar habar nu au. Sau pe Noica. Eu sunt noician, dar habar nu are de o pagină scrisă de Noica.*

Nicolae Cîrstea: **Dacă ați fi în fața unui grup de foști studenți care ar vrea să aplice pentru un doctorat la dvs., care ar fi întrebarea și, în urma întrebării, care ar fi calitățile pe care ați vrea să le descoperiți în acele două persoane din zece, să zicem, pe baza cărora ați accepta să le fiți îndrumător?**

Gheorghe Mihai: *Întâmplător, azi dimineață am primit un e-mail de la București, de la un prieten, care îmi spunea că are un tânăr discipol care a vorbit cu academicianul Alexandru Surdu și l-a îndrumat la mine cu o temă de filosofia dreptului. Amicul meu mă*

întreba dacă accept să discut cu tânărul recomandat de academicianul Surdu. Și am râs; eu nu sunt academician; academicienii au doctorate până mor. Mie legea îmi interzice ca după 70 de ani să mai am doctorate. Eventual dau un sfat, fac o recomandare.

Nicolae Cîrstea: Dar care ar fi calitățile pe care ați vrea să le regăsiți într-un viitor doctorand?

Gheorghe Mihai: *Cultura. La mine cultura primează. Cultura juridică și oleacă filosofică. Dar cultura juridică nu se formează citind codurile. Nu se formează dacă citești articole din reviste. Articolele din reviste trebuie studiate. Este o mare deosebire între a citi și a studia. Ce e șoarecele de bibliotecă? Nu e cel care studiază? Cu cât mai mulți șoareci în bibliotecă, cu atât mai puțini studiosi sunt. Haideți să vedem acum la bibliotecă câți studenți studiază. Fiul meu studiază la mine în birou, dar câți studenți beneficiază de un părinte cadru universitar? Nu vorbim de excepții. El poate să studieze la noi acasă, dar eu vorbesc de marea masă. A studia înseamnă a fi șoarece de bibliotecă. Acesta este viitorul cărturar. Vă imaginați un avocat, cum se spune, de succes, fără cultură generală, juridică? Discutăm, prietene, prostii.*

Nicolae Cîrstea: Vă mulțumesc pentru disponibilitatea dvs. și, la sfârșitul întâlnirii noastre, aș vrea să vă întreb încă o dată: entuziasmul este calitatea pe care v-ați dori să o întâlniți într-un interlocutor sau principala calitate, indiferent de pregătirea lui, sau ați mai adăuga acestui entuziasm și altceva?

Gheorghe Mihai: *Răbdarea, tenacitatea și să pună pe primul plan studiul. Dacă la 80 de ani nu ești tenace, studios, nu ai răbdare și nu ai curaj: „du-te, domne, și vezi-ți de treabă!”, înseamnă că n-ai avut-o nici la 25, nici la 35, nici la 45, nici la 55, nici la 65, nici la 75 de ani. Adică ai tot fost o moluscă. Poți fi profesor, academician, membru, dar substanța e cu totul altceva. La cei 77 de ani ai mei n-am conținut să public, aproape anual, câte unele. Doctrinarul jurist e și istoric, și sociolog, și politician, și antropolog, mă rog.*

Nicolae Cîrstea: Domnule profesor, a fost o plăcere și aș vrea să vă provoc cu o invitație și cu o rugămintă: ideile dvs., din cărți, din articole, din ce ați scris înainte sau după Revoluție, având în vedere că această materie este una care nu se schimbă după modificarea legislației, aș vrea să vă rog, sperând că veți accepta, să promovăm aceste idei pe portalul nostru universuljuridic.ro, care ajunge la câteva mii de persoane în fiecare zi. Ne-am bucura și ați bucura mulți juriști, unii dintre ei probabil foarte studiosi, ne-ați determina să gândim (la) mai mult.

Gheorghe Mihai: *Sigur că sunt, dar nu foarte mulți, și am cea mai bună dovadă: scăderea numărului celor angajați la Institutul de Cercetări Juridice. Ce a fost Institutul de Cercetări Juridice în urmă cu 30 de ani și ce este acum... Din 1970 cunosc Institutul. Academicianul Surdu a lucrat acolo, și Sorin Vieru, și Stoianovici. Ce-a fost și ce este acum... Unde sunt revistele lui bianuale de specialitate? Unde sunt reuniunile lui științifice măcar anuale, cu volumele lor cu tot? Aș voi să știu arealul de răspândire europeană cooperativă a Analelor juridice măcar din Cluj, Iași, Craiova, București,*

Timișoara, Sibiu, Galați, Suceava și Tg. Mureș? Pe de altă parte, vă informez cu respect că două dintre cărțile mele apărură peste hotare. Cine știe, ce știe, ce relevanță au acestea? E-he, dragă prietene, dac-aș fi Terre sau Weinberger, da' nu-s!

Nicolae Cîrstea: Vă mulțumesc, domnule profesor, și sper să regăsim în perioada următoare și pe portal mai multe dintre ideile dvs.

Gheorghe Mihai: *Și eu vă mulțumesc! Dar, dragă domnule, aceste două cărți despre care am vorbit sunt completări, dezvoltări, reluări la cartea „Fundamentele dreptului”, editată în șase volume, pentru care mi-am cheltuit zece ani de strădanie intelectuală. Mi-ar fi plăcut să discutăm despre ea, c-ar fi meritat, fie și pentru cei zece ani dedicați ei. Sper să fie reeditată, dacă mai trăiesc, dacă găsesc editori pentru acest act de cultură contemporană românească, dacă nu „in honorem”, măcar „in memoriam”. Oricum, vă mulțumesc pentru acest dialog.*